

Toespraak

van de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, prof.dr. J.A. Bruijn bij de opening van het Willem Witteveensymposium in de Kloosterkerk in Den Haag

datum 3 juli 2024

Dames en heren,
Familie en vrienden van Willem,

18 februari 2014 tuurde een groep Kamerleden en griffiemedewerkers naar een scherm in de Hall van de Eerste Kamer op het Binnenhof.

Willem in het midden en als u goed kijkt, ziet u mij achter hem staan.

We keken naar de tien kilometer langebaanschaatsen tijdens de Olympische Spelen in Sotsji. In de schorsing van een debat met minister Asscher, tweede van links.

Het was een titanenstrijd.
Het debat waarschijnlijk ook, maar ik bedoel natuurlijk de tien kilometer.
Jorrit Bergsma won uiteindelijk het goud, Sven Kramer het zilver en Bob de Jong het brons.

Wie de hele serie foto's bekijkt, ziet dat Willem voortdurend op het puntje van zijn stoel zit. Volledig in beslag genomen door de wedstrijd.

Het kenmerkt hem: betrokken en enthousiast bij alles wat hij deed.
En dat hij veel deed, zullen we vanmiddag horen en zien.
Alle facetten van zijn veelzijdige leven komen aan bod.

Toen ik nog eens naar deze foto kijk, realiseerde ik me het moment.
Het was één maand voor de annexatie van de Krim door Poetin op 18 maart, vijf maanden voor de ramp met de MH17 en de dood van Willem, Lidwien en Marit en 295 anderen op 17 juli.

Een maand na deze foto begon dus de prélude op de inval in Oekraïne twee en een halfjaar geleden.

Wat zou Willem hebben gedacht?

De agressie van Poetin in Oekraïne, het optreden van zijn regering in eigen land en andere landen in de regio staan loodrecht op de beginselen van een democratische rechtsstaat waarin de waarden van vrijheid, rechtvaardigheid en burgerschap centraal staan.

Vooraf die laatste, burgerschap, vormde de kern van het werk van Willem Witteveen, zowel in zijn wetenschappelijk rol van jurist, als in zijn politieke rol van senator.

Tijdens het debat over de staat van de rechtsstaat op 11 maart 2014 zei hij dat de rechtsstaat geen rustig bezit is, 'geen huis waarin we onbezorgd kunnen gaan slapen.'

'In de rechtsstaat houden de overheden zich vrijwillig aan het recht en houden zij ook beginselen, waarden en normen in de gaten.
In de democratische rechtsstaat kunnen burgers kritiek leveren en is de overheid bereid zich daar iets van aan te trekken.
Het effect voor de burgers is dat zij erop vertrouwen fatsoenlijk behandeld te worden.
Als mens en niet als een nummer of als een geval.
Fatsoenlijk behandeld worden is dus een ondergrens,' betoogde Willem.

Vijf jaar later kwam de toeslagenaffaire in zijn volle omvang aan het licht.

Wat zou Willem hebben gezegd?

datum 3 juli 2024

blad 2

In de tien jaar sinds het overlijden van Willem Witteveen en de andere inzittenden van het toestel van Malaysia Airlines is er veel gebeurd.

De toeslagenaffaire en de gaswinning in Groningen, waardoor het geloof in een rechtvaardige overheid een forse deuk heeft opgelopen.

De coronacrisis die een groot beroep deed op het burgerschap.

En de oorlog op ons continent, maar ook conflicten elders in de wereld, waardoor het denken over vrijheid actueler is dan ooit.

Wat zou Willem hebben geschreven?

Dames en heren,

Op het snijvlak van disciplines wordt meerwaarde gecreëerd in het denken over deze begrippen.

Willem Witteveen deed dat.

Niet alleen op het snijvlak van recht, politiek en filosofie, maar ook als dichter, schilder en musicus.

Met dit symposium zetten wij die traditie voort.

Stelt u zich daarom zo nu en dan de vraag: Wat zou Willem doen?

Dank u wel.